

Statens konstråd plan för digitaliseringsverksamhet 2016 -2018

Bakgrund

Myndigheter och institutioner som direkt berörs av strategin *Digit@lt kulturarv - Nationell strategi för arbetet med att digitalisera, digitalt bevara och digitalt tillgängliggöra kulturarvsmaterial och kulturarvsinformation 2012 – 2015* har regeringens uppdrag att senast 31 december 2015 upprätta interna planer för sin digitaliseringsverksamhet. Mot bakgrund av den nationella strategin har Statens konstråd, i enlighet med Digisams riktlinjer och stöd för myndigheters digitaliseringsverksamhet, upprättat föreliggande plan för åren 2016 - 2018.

Statens konstråd har i sin myndighetsinstruktion uppdraget att "förteckna samlingar av konst och konsthantverk som tillhör eller understöds av staten, och ha tillsyn över sådana samlingar och över hur statliga organ vårdar konstverk som tillhör staten och som är fast anbringade". Enligt instruktionen ska vi även "sprida kunskap om konstens betydelse för en god samhällsmiljö". De nationella målen att digitalt bevara och tillgängliggöra kulturella verksamheter, samlingar och arkiv överensstämmer väl med Statens konstråds myndighetsinstruktion.

Prioritering av material för digitalisering

Statens konstråds samlingar består av statlig offentlig konst, som kan uppdelas i så kallad byggnadsanknutna konst (även kallad permanent) och inköpt konst (även kallad lös). Den byggnadsanknutna konsten utgör ett särskilt betydelsefullt och värdefullt kulturarv - både som delar av kulturmiljöer över hela Sverige och som konstvetenskapligt/konsthistoriskt område. Den byggnadsanknutna konsten är integrerad i varierande offentliga byggnader och miljöer inom- och utomhus, platser som ofrånkomligt påverkas av ombyggnader, rivningar och tidens gång.

Digitalt bevarande och tillgängliggörande av den byggnadsanknutna konsten är högt prioriterat. Både för att framtida generationer ska kunna ta del av den offentliga byggnadsanknutna konstens historia och för att kulturmiljövårdens aktörer proaktivt ska kunna verka för att den byggnadsanknutna konsten bevaras som betydelsefulla delar av Sveriges moderna kulturmiljöer från 1900-talet. Inom Statens konstråd finns en rik mängd av metadata, dokument och bildmaterial på t.ex. skisser för byggnadsanknutna konst och inköpt statlig konst som har hög relevans för digitalt tillgängliggörande av samlingen. Digitaliseringsverksamheten kommer under 2016 - 2018 att organiseras i projektform med fokus på den byggnadsanknutna offentliga konsten. Två övergripande mål är att:

- Under 2016 - 2018 digitalisera relevant analogt material och metadata om den byggnadsanknutna konsten för att säkra bevarande och tillgängliggöra detta material via webben och möjliggöra för andra aggregatorer att hämta in material från våra datakällor för att i sin tur tillgängliggöra detta för allmänhet, institutioner och företag.
- Att från och med 2019 ha implementerat rutiner i den ordinarie verksamheten för digitalt bevarande och tillgängliggörande av både arkivmaterial och ny dokumentation. Detta inkluderar att infoga nuvarande metadata och skapa ny metadata så att den fungerar i en global kontext för den domän myndigheten verkar inom.

Intressenter

Intressenter för Statens konstråds digitaliseringsverksamhet kan definieras utifrån huvudmålgrupperna yrkesgrupper och allmänhet. I tabellen nedan har vi gjort en schematisk beskrivning av dels intressenter och dels strategiska kanaler för digitalt tillgängliggörande av den byggnadsanknutna konsten som kulturarv.

Huvudmålgrupper	Intressenter	Digitala kanaler
Yrkesgrupper	Konstvetare Konstnärer Arkitekter Bebyggelseantikvarier Planerare Konservatorer Kulturhistoriker Kulturadministratörer Konsthandläggare Fastighetsägare och förvaltare	Statens konstråds webb Bebyggelseregistret K-samsök Google
Allmänhet	Konstintresserade Arkitekturintresserade Kulturhistoriskt intresserade	Statens konstråds webb Skissernas museums webb Moderna Museets webb Arkdes Webb Google

Samverkan med andra myndigheter

Strategiska samarbeten med andra myndigheter, vars verksamheter har relevans för Statens konstråds kulturarvsmaterial, är prioriterade i digitaliseringsarbetet. Fyra prioriterade samverkansmyndigheter är:

- Riksarkivet/MKC: Strategiskt viktigt samarbete för digitaliseringstjänster.
- Riksantikvarieämbetet: Tillgängliggörande av materialet för yrkesgrupper som arbetar med kulturmiljö och länkning till Bebyggelseregistret och K-samsök.
- Skissernas museum: Tillgängliggörande av materialet för konstvetare och allmänhet genom länkning av data till Skissernas museums samlingar. Skissernas material har direkt koppling till Statens konstråd.
- Moderna Museet: Tillgängliggörande av materialet för konstvetare och konstintresserad allmänhet och länkning av data till MM/Sök i samlingarna. Här kan kopplingar till konstnärer vara relevant.
- ArkDes: Tillgängliggörande av materialet för arkitekter, planerare och allmänhet genom länkning av data. Här kan kopplingar till fastigheter och byggnader samt arkitekter vara relevant.

Teknisk strategi för digitaliseringsverksamhet

Statens konstråd har mycket begränsade resurser att bygga upp en egen teknisk plattform för digitaliseringsverksamhet. Den tekniska strategin kommer därför utgå från att samnyttja och/eller köpa tjänster från främst Riksarkivets Mediakonverteringscentrum (MKC) i Fränsta. För att tillgängliggöra det digitaliserade materialet ska Statens konstråd i två steg skapa möjligheter för allmänheten, organisationer och företag att använda myndighetens digitala material:

1. Statens konstråd bygger ett API som testas och vidareutvecklas genom att först användas för att koppla ihop digitaliserat arkivmaterial med myndighetens egna webbplats och K-Samsök.
2. API:t erbjuds till allmänhet, organisationer och företag som ett enkelt sätt att ta del av och själva sprida det digitaliserade materialet.

Hantering av metadataregister

På webbsidan för Digisam står följande att läsa om metadatastandarder:

Det finns flera olika typer av metadatastandarder som idag används för att hantera digital kulturarvsinformation. Metadata som begrepp syftar på den information som beskriver ett objekt, dvs. "data om data" som skapas utifrån de traditioner (för t.ex. katalogiseringar) som var gällande vid tiden då respektive samling skapades. Museisamlingar görs idag tillgängliga på olika sätt, exempelvis genom museernas hemsidor,

museisystemens portaler med information från alla institutioner som använder samma samlingssystem, eller regionala portaler. Hur beskrivningar och metadata ser ut varierar beroende på vilka standarder som används vid institutionerna eller i museisystemen.

Till Statens konstråds samling hör en omfattande mängd metadata som är taggad i bildmaterialet eller digitaliserad och lagrad i samlingsdatabasen RIW eller andra registerprogram som t.ex. Excel. Bildarkivet använder idag metadata i XMP-format. Vi använder inget domänbaserat metadataschema. Bildmaterial taggas manuellt vid överföring till våra servrar. OCR-läsning används inte i dagsläget. För att i framtiden kunna hantera metadata i den ordinarie verksamheten kommer från och med 2016:

- Rutiner utarbetas för hur myndigheten ska tagga olika datatyper med metadata som sätter objekten i en större (metadata)kontext och genom t.ex. OCR-scanning se till att digitaliserad data blir tolkningsbar för datamaskiner.
- Metadatahanteringen effektiviseras genom automatisk koppling av metadata till bilder och annat material som ska digitaliseras.

Länkad öppen data och aggregerande tjänster

En huvudmålsättning i digitaliseringsverksamheten kommer vara att arbeta med länkad öppen data och autentisering genom en s.k. API-nyckel. En förutsättning för länkad öppen data är att kombinera en CMS/webblösning (Content Management System) och de RDF-scheman (Resource Description Framework) som utvecklats inom K-samsök och Bebyggelseregistret, vilka är två prioriterade aggregatorer för tillgängliggörande av Statens konstråds samling av byggnadsanknuten konst.

Upphovsrättsliga frågor

Digisam har under oktober 2015 tagit fram en rekommendation för avtalslicenser för bildanvändning. Licensen innehåller tre delar:

- En avtalstext med olika villkor för bildanvändningen.
- En prislista för de två användningstyperna.
- En avtalsblankett för enskilda bildavtal.

Rekommendationen för avtal och prissättningen baseras på att institutionerna kan öppna upp sitt digitaliserade bildarkiv eller samling via en webbsida som institutionen exklusivt förfogar över. Avtalslicensen ger forskare och allmänhet digital tillgång till ett stort antal bilder från institutionens arkiv eller samlingar. Avtalslicensen ger Statens konstråd även rätt att ”marknadsföra” den digitala bilddatabasen genom separat publicering av upp till 120 enstaka bilder på sin webbsida. Statens konstråd kommer behöva förhandla separat med Bildupphovsrätt om avtalslicensen. Anledningen är att mer än 25 % av bilderna på den byggnadsanknutna konsten är upphovsrätligt skyddade och då kan inte avtalslicensen tillämpas i sin generella form. Vi kommer dessutom att behöva ha kvar det tidigare avtalet med Bildupphovsrätt för att reglera upphovsrätt i publikationer, på ordinarie webb etc.

Risker i digitaliseringsverksamheten

En väsentlig risk för att delar av digitaliseringsverksamheten inte kan genomföras som planerat utgörs av de mycket begränsade personalresurser som finns på myndigheten för digitaliseringsarbete. I ordinarie verksamhet uppgår antal årsverken till 0,1. Detta framgår tydligt av Riksarkivets Digisam-rapport 2015 *Digitalisering av kulturarvet - nuläge och vägvalsfrågor*, där Statens konstråd har minst personella resurser av alla myndigheter som deltar i Digisam. För att förebygga denna risk kommer Statens konstråd under 2016 - 2018 avsätta 0,5 årsverken för digitaliseringsverksamheten och 0,1 årsverken inom respektive tjänst vad gäller administrativ chef, arkivarie och controller. Ytterligare en åtgärd är att digitaliseringsverksamheten kommer baseras på tjänster från Riksarkivet och liknande statliga aktörer, istället för att bygga upp en egen digitaliseringsverksamhet av analogt material.

Tidplan och budget för digitalisering

Digitaliseringen av den byggnadsanknutna konsten som kulturarv kommer att ske under tre år: 2016 - 2018. Tabellen nedan visar projektets övergripande tidplan, vilka milstolpar som ingår samt uppskattade kostnader.

Fokus 2016 - 2018	Milstolpar	Tid eller tjänst/vara	Resurs/ kostnad
2016 Samla och ordna analogt material, kontakt med samverkansparter samt offerter från leverantörer.	Ordna diabilder i arkivet	Konsult	50 000 kr
	Säkra bilder på CD-skivor/nätverk	Riksarkivet	50 000 kr
	Komplettera fastighetsbeteckningar	Metria	100 000 kr
	Ordna publikationer	40 timmar	Egen tid
	Utforma/teckna bildavtal med BUS	50 timmar	Egen tid
	Jfr webb andra kulturmyndigheter	40 timmar	Egen tid
	RAÄ – K-samsök och Bebyggelse-reg	100 timmar	Egen tid
	Skissernas – länkad öppen data	40 timmar	Egen tid
	Moderna Museet – länkad öppen data	40 timmar	Egen tid
	ArkDes – länkad öppen data	40 timmar	
	Ordna register byggnadsankn. konst	160 timmar	Egen tid
	Avtal med IT-leverantör för ”port”	100 timmar	Egen tid
	Förbereda gränssnitt webbyrå	100 timmar + konsultkostnad	Egen tid 50 000 kr
	Summa	710 timmar	250 000 kr

2017 Beställningar och leveranser av digitaliseringstjänster och IT.	Digitalisera resterande diabilder	Riksarkivet	100 000 kr
	Digitalisera publikationer	Riksarkivet	50 000 kr
	Ordna metadata, bilder, publikationer	100 timmar	Egen tid
	Migrera register RiWArt	100 timmar + konsultkostnad	Egen tid 50 000 kr
	Programmering/tester av ”port”	100 timmar + konsultkostnad	Egen tid 50 000 kr
	Program/tester gränssnitt SK webb	100 timmar + konsultkostnad	Egen tid 50 000 kr
	Tester K-samsök & Bebyggelse-reg.	100 timmar + konsultkostnad	Egen tid 50 000 kr
	Beslut länkad öppen data Skissernas	20 timmar	Egen tid
	Beslut länkad öppen data MM	20 timmar	Egen tid
	Summa	540 timmar	350 000 kr

2018 Produktionssättning och digitalt tillgängliggörande.	Produktionssättning SK webb	200 timmar + konsultkostnad	Egen tid 50 000 kr
	Produktionssättning K-samsök	100 timmar + konsultkostnad	Egen tid 50 000 kr
	Produktionssättning Bebyggelse-reg.	100 timmar + konsultkostnad	Egen tid 50 000 kr
	Ev. länkad data MM och Skissernas	100 timmar + konsultkostnad	Egen tid 50 000 kr
Summa	500 timmar	200 000 kr	

Summa totalt	1 750 timmar	800 000 kr
--------------	--------------	------------

Referensmaterial:

Digisams vägledande principer för arbetet med digitalt kulturarv Riksarkivet (2015).

Checklista: Prioritering av kulturarvsmaterial för digitalisering, Riksarkivet (2014) .

Statens konstråd's mängdredovisning för Digisam (2014).